

Till ledamöterna av Sveriges advokatsamfund

Vägledning avseende frågor som uppkommer i samband med anställning av biträdande jurister

Styrelsen har vid sitt sammanträde den 8 december 2017 fastställt den bifogade vägledningen avseende frågor som uppkommer i samband med anställning av biträdande jurister.

En vägledning i vissa frågor avseende anställning av juristpraktikanter finns i cirkulär nr 29/2017.

Stockholm den 12 december 2017

Anne Ramberg

Vägledning avseende frågor som uppkommer i samband med anställning av biträdande jurister

Advokatsamfundets styrelse behandlade vid sitt sammanträde den 7 april 2017 ett förslag till vägledning avseende vissa frågor i samband med anställning av biträdande jurister. Styrelsen beslutade att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att överväga frågan om relevant tidpunkt för intressekonfliktsbedömningen för bland annat biträdande jurister.

Arbetsgruppen har bestått av advokaterna Sten Bauer (ordförande), Jan Dernestam och Stefan Ruben. Arbetsgruppens sekreterare har varit Advokatsamfundets chefsjurist, advokaten Maria Billing.

Arbetsgruppen har redovisat sina överväganden och förslag till styrelsen.

Styrelsen har behandlat arbetsgruppens förslag vid sitt sammanträde den 8 december 2017 och efter revidering fastställt bifogad vägledning.

En vägledning i vissa frågor som avser anställning av juristpraktikanter finns i cirkulär nr 29/2017.

Innehåll

1. BAKGRUND	2
1.1 AVGÖRANDE FRÅN DISCIPLINNÄMNDEN	2
1.2 STYRELSENS VÄGLEDANDE UTTALANDE ANGÅENDE INTRESSEAVVÄGNING VID JÄV I SAMBAND MED ÖVERGÅNG MELLAN ADVOKATBYRÅER	3
2. ARBETSGRUPPENS UPPDRAG OCH UTGÅNGSPUNKTER.....	5
2.1 ARBETSGRUPPENS UPPDRAG	5
2.2 ANSTÄLLNING AV BITRÄDANDE JURISTER.....	5
3. BITRÄDANDE JURISTER	6
3.1 VAD ÄR EN BITRÄDANDE JURIST?.....	6
3.2 TYSTNADSPLIKT FÖR BITRÄDANDE JURISTER	6
3.3 BITRÄDANDE JURISTERNAS STÄLLNING I ADVOKATBYRÅN.....	6
4. REKRYTERING AV TIDIGARE BITRÄDANDE JURISTER	7
4.1 ERFORDERLIGA KONTROLLER	7
4.2 LOJALITET VID UTBYTE AV INFORMATION.....	8
5. VAD UTGÖR EN INTRESSEKONFLIKT FÖR EN TIDIGARE BITRÄDANDE JURIST ELLER JURISTPRAKTIKANT?	8
5.1 UNDANTAG FRÅN REGELN OM BYRÅSMITTA	8
5.2 VAD AVSES MED BITRÄDANDE JURISTS ELLER JURISTPRAKTIKANTS BEFATTNING MED ETT ÄRENDE? 9	
6. MÖJLIGHETERNA TILL EN INTRESSEAVVÄGNING – BITRÄDANDE JURISTER	9
6.1 UTGÅNGSPUNKTER VID EN INTRESSEAVVÄGNING.....	9
6.2 INTRESSEAVVÄGNING I ANLEDNING AV JÄV VID BITRÄDANDE JURISTERS ÖVERGÅNG MELLAN BYRÅER.....	10
7. RELEVANT TIDPUNKT FÖR INTRESSEKONFLIKTSBEDÖMNINGEN.....	10

1. Bakgrund

1.1 Avgöranden från disciplinnämnden

Disciplinnämnden har i några fall under senare tid haft att bedöma ärenden där fråga om intressekonflikt aktualiserats på grund av byte av byrå.

Ett av fallen rörde en tidsbegränsat anställd sommarnotarie (S), som när hon var anställd som notarie inte hade en juristexamen. Hennes befattning med ett ärende som sommarnotarie på Advokatbyrå I kom att leda till att byrån hon sedan började på, som biträdande jurist, Advokatbyrå II, var jävig i pågående mål. Nämnden gjorde följande bedömning.

Med hänsyn till att S under sin tid som sommarpraktikant hos Advokatbyrå I arbetade med skiljetvisten mellan Bolag I och Bolag II har hennes nuvarande anställning hos Advokatbyrå II medfört att A inte kunnat åta sig ärendet att företräda Bolag II mot Bolag I vid den fortsatta skiljetvisten om påföljder. Att S var tidsbegränsat anställd hos Advokatbyrå I och vid tidpunkten inte hade juristexamen förändrar inte den bedömningen. Detsamma gäller för uppgiften att hon säger sig inte längre komma ihåg någonting om sitt arbete med tvisten eller att hon kommer att avsluta sin anställning hos Advokatbyrå II. Genom sitt agerande har A åsidosatt sina plikter som advokat.

I samma ärende förekom även anmärkningar om att en senior biträdande jurist (T) vid Advokatbyrå II varit på secondment hos moderbolaget till Bolag I (M-Bolag I), i anslutning till försäljning av Bolag I och att han där bl.a. fått kännedom om Bolag I:s affärsverksamhet och ekonomiska förhållanden. Nämnden gjorde följande bedömning.

I fråga om T:s arbete som uthyrd till M-Bolag I i samband med försäljningen av dess dotterbolag Bolag I har det inte gjorts sannolikt att han fått någon särskild kunskap om tvisten mellan Bolag I och Bolag II. Dock har han ostridigt arbetat med att upprätta flera s.k. TSA-avtal mellan M-Bolag I och dotterbolaget Bolag I inför försäljningen samt deltagit vid ett möte med potentiella köpare av Bolag I (en s.k. management presentation). Redan genom de uppgifter som således är ostridiga konstaterar nämnden att T fått kunskap om Bolag I:s affärsverksamhet. Vidare framgår av utredningen att Bolag I fortfarande var ett dotterbolag hos Advokatbyrå II:s klient M-Bolag I och att T:s arbete med försäljningen pågick samtidigt som A åtog sig uppdraget att företräda Bolag II mot Bolag I. Genom att ändå åta sig uppdraget har A även härigenom åsidosatt sina plikter som advokat.

Nämnden tilldelar därför A erinran enligt 8 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken.

Nämnden konstaterar att A är skyldig att frånträda uppdraget (D-2015/1169).

Beslutet publicerades och finns tillgängligt i sin helhet på Advokatsamfundets hemsida.

I ett annat ärende hade en biträdande jurist (B) övergått från en advokatbyrå (Advokatbyrå I) till en annan (Advokatbyrå II). Byråerna företrädde klienter (Klient I respektive Klient II), mellan vilka det förekom både avslutade och pågående tvister. I anmälan gjordes gällande att den biträdande juristen vid anställningen på Advokatbyrå I haft viss befattning med en av de pågående tvisterna; att hon hade biträtt med att ta fram en rättsutredning, som rörde bl.a. yrkandena i målet, att hon hade redovisat 7,5 timmars arbete avseende detta, och att hon hade haft tillgång till samtliga akter i alla mål. Nämnden gjorde i ärendet följande bedömning.

Av utredningen framgår att B under sin anställning som biträdande jurist på Advokatbyrå I har utfört visst arbete i målet mellan Klient I och Klient II. Genom att B haft befattning med ärendet hos Advokatbyrå I har det uppkommit en intressekonflikt för advokaterna hos Advokatbyrå II när hon övergick dit. När detta stod klart för advokaterna på Advokatbyrå II, har det ålegat dem att frånträda uppdraget för Klient II mot Klient I. En intresseavvägning föranleder i detta fall inte någon annan bedömning (D-2015/1644).

I anledning av det senare avgörandet har styrelsen meddelat ett vägledande uttalande om hur en intresseavvägning vid upptäckt jäv, efter övergång mellan advokatbyråer, ska göras för att vara förenligt med god advokatsed.

1.2 Styrelsens vägledande uttalande angående intresseavvägning vid jäv i samband med övergång mellan advokatbyråer

Av 3.4.1 Vägledande regler om god advokatsed (VRGA) framgår att en advokat, som efter att ha antagit ett uppdrag finner att det föreligger någon sådan omständighet som medför att advokaten skulle ha varit skyldig att avböja uppdraget om advokaten haft kännedom om omständigheten när uppdraget erbjöds, som huvudregel måste frånträda uppdraget.

Av kommentaren till nämnda bestämmelse framgår att bedömningen i fråga om skyldighet att frånträda ett uppdrag principiellt är densamma under uppdragets gång som när uppdraget accepteras. Det kan emellertid få vittgående konsekvenser för en klient om advokaten frånträder ett pågående uppdrag och advokaten måste då överväga om det men klienten skulle lida är så stort att uppdraget trots allt inte bör frånträdas. Fråga blir således om en intresseavvägning där det inte är givet att advokaten i den uppkomna situationen alltid har att handla så som advokaten bort handla om omständigheterna varit kända för advokaten vid uppdragets antagande.

Fråga har uppkommit hur en intresseavvägning vid jäv, efter övergång av s.k. juristpraktikant/sommarnotarie, biträdande jurist eller advokat, mellan advokatbyråer, ska göras för att vara förenlig med god advokatsed.

Bakgrunden är två avgöranden från disciplinnämnden. I båda fallen tilldelades berörd advokat en erinran på den grunden att man inte frånträtt ärende sedan det uppdragats att byrån anställt biträdande jurist, som i egenskap av tidigare sommarpraktikant respektive biträdande jurist på motpartens advokatbyrå haft befattning med ärendet.

Styrelsen för Sveriges advokatsamfund antog vid sitt möte den 9 juni 2016 följande vägledande uttalande (se cirkulär nr 18/2016).

Om jäv uppkommit i samband med övergång mellan advokatbyråer ska en intresseavvägning enligt den ovan redovisade principen göras. Som exempel på faktorer som kan medföra att den nya byrån trots jävet inte måste frånträda ett pågående uppdrag kan nämnas följande:

- Den uppkomna jävssituationen har inträffat trots att den nya byrån vid rekryteringen utfört de kontroller som skäligen kunnat begäras.
- Den nya byrån har därvid varit i god tro beträffande jävet.
- Det ärende som jävet träffar har handlagts av nya byrån under beaktansvärd tid och med användande av betydande resurser.

- Kostnaderna och olägenheterna för den klient på nya byrån som skulle drabbas av ett frånträde skulle vara oproportionerligt stora.
- Befattningen med det jävsgrundande ärendet på gamla byrån har varit av mindre omfattning och vederbörande har inte fått inblick i ärendespecifika uppgifter av starkt konfidentiell natur, t.ex. bedömning av kritiska rätts- eller bevisfrågor, processtaktiska överväganden eller liknande.
- Betydande tid har gått mellan tjänstgöringen på gamla byrån och anställningen på den nya byrån.

2. Arbetsgruppens uppdrag och utgångspunkter

2.1 Arbetsgruppens uppdrag

Styrelsen har vid sitt sammanträde den 7 april 2017 fastställt en promemoria angående vägledning i vissa frågor avseende anställning av juristpraktikanter (se cirkulär nr 12 och 29/2017). Även ett förslag till vägledning avseende vissa frågor i samband med anställning av biträdande jurister behandlades. Styrelsen beslutade dock att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att ytterligare överväga frågan om relevant tidpunkt för intressekonfliktsbedömningen för bland annat biträdande jurister (se avsnitt 7).

2.2 Anställning av biträdande jurister

Rörlighet mellan advokatbyråer har ökat på senare år och är i grunden positiv så länge advokatyrkets kärnvärden, särskilt avseende tystnadsplikten kan upprätthållas. Denna rörlighet medför dock att en ökad risk för intressekonflikter uppkommer, i anledning av övergång från en advokatbyrå till en annan. Anmälningar för intressekonflikter mot motpartsombud i tvist har dessutom ökat och reglerna om jäv används i ökad omfattning, som processtaktiskt vapen.

I det följande adresseras de frågor som aktualiseras vid anställning av biträdande jurister på advokatbyråer.

Den rekryterande byrån benämns i det följande ”nya byrån” och den byrå där den biträdande juristen är eller tidigare varit anställd benämns ”gamla byrån”.

3. Biträdande jurister

3.1 Vad är en biträdande jurist?

Med biträdande jurist avses den som avlagt examen från juristutbildningen.

3.2 Tystnadsplikt för biträdande jurister

Som framgår av 2.2.3 VRGA är en advokat skyldig att ålägga sin personal samma tystnadsplikt och diskretionsplikt som gäller för advokaten själv. Detta åläggande omfattar även biträdande jurister. Lämpligen erinras biträdande jurister om detta, då anställningen tillträds och påminns därom när anställningen upphör.

3.3 Biträdande juristernas ställning i advokatbyrån

Av 7.6.2 VRGA framgår bl.a. att en advokat eller ett advokatbolag får anställa biträdande jurister för att biträda verksamheten. Om flera advokater driver verksamhet i advokatbolag ska dessa sinsemellan klarlägga vem av dem som ansvarar för instruktion och tillsyn av de biträdande juristerna i olika avseenden. En advokat som har sådant ansvar ska vidta de åtgärder som rimligen kan ankomma på advokaten för att säkerställa att de biträdande juristerna fullgör sina uppgifter på sätt som god advokatsed föreskriver. Vidare framgår av 7.6.3 VRGA att en advokat eller ett advokatbolag inte får ha biträdande jurister anställda under sådana betingelser att den biträdande juristens arbete inte kan övervakas på ett betryggande sätt.

Vid tillämpningen av reglerna avseende byråsmitta, enligt 3.5 VRGA är avgörande vilken befattning en biträdande jurist haft med advokatbyråns ärenden eller vilken information om byråns ärenden denne har erhållit i sitt arbete på byrån.

4. Rekrytering av tidigare biträdande jurister

4.1 Erforderliga kontroller

För att minimera risken för att en intressekonflikt uppkommer, som medför att den nya advokatbyrån nödgas frånträda ett pågående uppdrag i anledning av rekrytering av en biträdande jurist, som tidigare varit anställd som biträdande jurist eller juristpraktikant vid annan advokatbyrå, åligger det den nya byrån att inför anställningen göra kontroller baserade på den information som erhålls till följd av de åtgärder som beskrivs nedan i detta avsnitt.

För att erforderliga kontroller ska kunna göras krävs bland annat att den gamla byrån på begäran lämnar viss information till den nya byrån. Den information som efterfrågas eller lämnas får dock inte medföra att någon av de inblandade byråerna bryter mot tystnadsplikten.

Den nya advokatbyrån har att tillfråga den biträdande juristen som söker anställning om denne i tidigare anställning har arbetat med ärenden där klientens motpart företräds av den nya byrån. Därtill ska den nya byrån inför beslut att anställa en biträdande jurist tillfråga denne om hon eller han i sin tidigare anställning på advokatbyrå har haft befattning med ärenden, i vilka klientens motpart företräds av den nya byrån.

Den biträdande juristen är skyldig att på begäran lämna efterfrågad information, men skyldigheten är begränsad till sådana uppgifter som kan lämnas utan hinder av tystnadsplikten (exempelvis parter och målnummer om det avser en anhängiggjord tvist eller projektnamn/partsnamn om det står klart att dessa är kända för båda byråerna).

Om den biträdande juristen har haft befattning med ett ärende som kan utgöra en intressekonflikt eller beaktansvärd risk för en sådan, men där närmare information inte kan lämnas (t.ex. beträffande en icke anhängiggjord tvist, men där det är bekant att motparten i tvisten ofta anlitar den nya byrån som ombud) ska den biträdande juristen i anonymiserad form upplysa om risken för intressekonflikt.

Det strider inte mot tystnadsplikten att lämna information om uppdragstyp och om när i tiden biträdande juristen har utfört arbete i uppdraget så länge informationen inte gör att uppdraget kan identifieras.

Skyldighet att lämna information uppkommer när den nya byrån har bestämt sig för att erbjuda den biträdande juristen anställning.

4.2 Lojalitet vid utbyte av information

Såväl den gamla som den nya advokatbyrån har en skyldighet att på ett lojalt sätt medverka till att utbyta information enligt principerna som redovisas i avsnitt 4.1.

Att det strider mot god advokatsed att i oträngt mål försöka utnyttja reglerna om intressekonflikt i taktiskt syfte framgår av disciplinnämndens praxis.

5. Vad utgör en intressekonflikt för en tidigare biträdande jurist eller juristpraktikant?

5.1 Undantag från regeln om byråsmitta

Vid tillämpning av 3.2 och 3.4 VRGA anses som intressekonflikt för annan i den byrå eller i den byrågemenskap där en advokat är verksam normalt utgöra intressekonflikt också för advokaten enligt 3.5 VRGA. Från denna smittoregel finns dock två undantag, varav det ena är av intresse för frågan om övergång mellan byråer.

Av kommentaren till 3.5 VRGA framgår följande:

Undantaget gäller den vanliga situation där en advokat går från en advokatbyrå till en annan samtidigt som man på den byrå som advokaten lämnar (den gamla byrån) handlägger ett ärende vari klientens motpart biträds av en advokat på den byrå till vilken övergången sker (den nya byrån). Enligt huvudregeln skulle övergången kunna medföra att advokaten smittar den nya byrån med påföljd att den nya byrån måste avträda sitt uppdrag för motparten. En sådan ordning skulle innebära att klienter inte sällan tvingas byta ombud utan att egentliga sakliga skäl för detta föreligger. Regeln skulle ofta framstå såsom alltför sträng. Ett undantag

från huvudregeln är därför påkallat. En absolut förutsättning för undantagsregelns tillämpning är då att den övergående advokaten i sin verksamhet på den gamla byrån inte haft någon befattning med eller annars fått förtrolig information om det aktuella uppdraget och att intressekonflikten för den advokatens del helt betingats av jävssmitta från annan på den gamla byrån.

5.2 Vad avses med biträdande jurists eller juristpraktikants befattning med ett ärende?

Som ovan nämnts utgår de vägledande reglerna och deras tillämpning från att om juristen haft befattning med ett ärende så har denne kännedom om ärendet i dess helhet. Det torde vara detta som ligger bakom uttalandet i kommentaren till 3.4.1 VRGA om att det är en absolut förutsättning för att byråsmitta inte ska uppkomma att juristen inte haft någon befattning med det aktuella ärendet.

6. Möjligheterna till en intresseavvägning – biträdande jurister

6.1 Utgångspunkter vid en intresseavvägning

Av 3.4.1 VRGA framgår att en advokat, som efter att ha antagit ett uppdrag finner att det föreligger någon sådan omständighet som medför att advokaten skulle ha varit skyldig att avböja uppdraget om advokaten haft kännedom om omständigheten när uppdraget erbjöds, som huvudregel måste frånträda uppdraget.

Av kommentaren till nämnda bestämmelse framgår att bedömningen i fråga om skyldighet att frånträda ett uppdrag principiellt är densamma under uppdragets gång som när uppdraget accepteras. Det kan emellertid få vittgående konsekvenser för en klient om advokaten frånträder ett pågående uppdrag och advokaten måste då överväga om det men klienten skulle lida är så stort att uppdraget trots allt inte bör frånträdas. Fråga blir således om en intresseavvägning där det inte är givet att advokaten i den uppkomna situationen alltid har att handla så som advokaten bort handla om omständigheterna varit kända för advokaten vid uppdragets antagande. Beträffande intresseavvägningen vid upptäckt jäv hänvisas till det vägledande uttalande som framgår av avsnitt 1.2.

6.2 Intresseavvägning i anledning av jäv vid biträdande juristers övergång mellan byråer

Om det trots kontroller enligt avsnitt 4 ovan i efterhand visar sig att det uppkommit en jävssituation genom en biträdande jurists övergång mellan advokatbyråer, ska således en intresseavvägning enligt den i avsnitt 6.1 redovisade principen kunna göras.

Exempel på faktorer som kan medföra att den nya byrån trots jävet inte måste frånträda ett pågående uppdrag lämnas i styrelsens ovannämnda vägledande uttalande (se avsnitt 1.2).

7. Relevant tidpunkt för intressekonfliktsbedömningen

Vid anställning av en biträdande jurist ska erforderliga kontroller och en intressekonfliktsbedömning göras i samband med att avtal om anställning ingås.

Så snart den biträdande juristen har ingått anställningsavtal med den nya byrån åligger det den nya byrån att se till att den biträdande juristen omedelbart säger upp sig från den gamla byrån och underrättar den gamla byrån om vilken som är den nya byrån.

I samband med att anställningsavtal ingås åligger det den nya byrån att upplysa den biträdande juristen om vikten av att han eller hon inte involveras i nya uppdrag, som kan medföra att risk för intressekonflikt uppkommer under tiden fram tills dess att anställningen ska tillträdas.

Det åligger den gamla byrån att under uppsägningstiden verka för att den biträdande juristen inte involveras i nya ärenden, som kan medföra att risk för intressekonflikt uppkommer.

Inför tillträdet på den nya byrån ska en förnyad intressekonfliktsbedömning göras.

Relevant tidpunkt för när en intressekonflikt inträffar för den nya byrån, avseende ett ärende som den biträdande juristen haft befattning med på den gamla byrån, är när den biträdande

juristen tillträder sin anställning på den nya byrån eller vid senare tidpunkt om det efter tillträdet tillkommer omständighet som medför intressekonflikt.